הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנא

(המגיד פרק ה׳ (הכ״ה)). (יב) **וַאֲפִלּוּ אִם יְמַלְאוּם גֶּחָלִים, דְּחָיְשִׁינַן** (יג) **דִּלְמָא חָיִיס עֲלַיְהוּ שֶׁמָּא פָּקְעִי** (פֵּרוּשׁ, שֶׁמָּא יִתְבַּקְּעוּ) **וְלֹא עָבִיד לְהוּ הַסָּקָה מְעַלְיָא.** [1]**וּמִיהוּ אִם הֶחֱזִירָן** (ו) **לְכִבְשָׁן שֶׁמְּצָרְפִין בּוֹ כְּלֵי חֶרֶס חֲדָשִׁים, מֻתָּר, דְּכֵיוָן שֶׁמַּכְנִיסָן לְהֶסֵּק גָּדוֹל כָּזֶה וַדַּאי לֹא חָיִיס עֲלַיְהוּ דִּלְמָא פָּקְעִי,** (יד) **אֲבָל לַתַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ לֹא.** הַגָּהּ: כָּל כְּלִי הַצָּרִיךְ לִבּוּן אוֹ הַגְעָלָה, אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ (טו) אֲפִלּוּ (ז) צוֹנֵן בְּלֹא הֶכְשֵׁר (מרדכי ריש פרק כל שעה). (טז) וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קכ״א: **ב** [2]**כּוּבְיָא, שֶׁהוּא כְּלִי שֶׁעוֹשִׂין** (ח) **מִלְּבֵנִים וְעָפָר וְאוֹפִים וּמְטַגְּנִין בּוֹ, וְכֵן תַּנּוּר קָטָן שֶׁקּוֹרִין פידלי״א,** (יז) **הֶסֵּקוֹ מִבַּחוּץ אָסוּר לֶאֱפוֹת בּוֹ בְּפֶסַח, דְּאֵין חָמֵץ שֶׁבּוֹ נִפְלָט בְּכָךְ,** (יח) **וְאִם מִלְּאוֹ גֶּחָלִים** (ט) **מִבִּפְנִים, שָׁרִי:** **ג** (יט) [3]**סַכִּינִים,** (י) **מַגְעִילָן בִּכְלִי רִאשׁוֹן וּמֻתָּרִין. וּכְלִי**

ו תּוֹסָפוֹת שָׁם (ד״ה התורה), וְהֵבִיאוּ שְׁאָר פּוֹסְקִים. ז שָׁם בַּגְּמָרָא. ח שָׁם בַּגְּמָרָא.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְהַתִּיר הַתַּבְשִׁיל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּפֶסַח בִּקְדֵרוֹת חָמֵץ נָקִי שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ אַף לְדִידָן דְּאָסְרִינַן נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם, מִכָּל מָקוֹם אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ לֵיכָּא טַעַם כְּלָל, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא מְלָאנִי לִבִּי לְהַתִּיר לְבַשֵּׁל בָּהּ לְכַתְּחִלָּה. וְהִסְכִּים עִמּוֹ הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי כַּ״ץ זַ״ל (בשו״ת חכם צבי) בְּסִימָן ע״ו, וְעַיֵּן שָׁם סִימָן פ׳ שֶׁהֵשִׁיב לְהַגָּאוֹן בַּעַל פָּנִים מְאִירוֹת (עי׳ פנ״מ ח״א סי׳ כג) בָּזֶה וְחִזֵּק דְּבָרָיו, עַיֵּן שָׁם. וּבְשׁוּ״ת חַיִּים שָׁאַל חֵלֶק ב׳ סִימָן ל״ח (אות פו) כָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״א) סִימָן תקע״ה דְּלֹא כְּהֶחָכָם צְבִי, שֶׁשָּׁם כָּתַב דְּלֹא מְהַנֵּי יִשּׁוּן רַק לִכְלֵי הַיַּיִן. וְכָתַב שֶׁמַּעֲשֶׂה בָּא לְיָדוֹ בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁלַח לוֹ דּוֹרוֹן כֵּלִים נֶחְמָדִים מִפַּאפּוּר״י פּוֹרְצְלָאנִ״י, וְלֹא נִכָּר אִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי הַשּׁוֹלֵחַ כְּבָר נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְעָבְרוּ שְׁנָתַיִם יָמִים וְהֵמָּה כֵּלִים יְקָרִים, וְכָתַב שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הֶחָכָם צְבִי גּוּפֵיהּ, וְגַם דְּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ דִיעֲבַד אָסוּר, אַךְ בָּזֶה דְּיֵשׁ סְפֵק סְפֵיקָא שֶׁמָּא לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר נִשְׁתַּמֵּשׁ, סָפֵק [אִם הָיָה בְּחַמִּין, וְעוֹד דְּאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא דְּהַשּׁוֹלֵחַ דּוֹרוֹן אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ כִּי אִם כֵּלִים חֲדָשִׁים, וּבְצֵרוּף שֶׁעָבְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ דְּהָוֵי עַפְרָא בְּעָלְמָא אֶפְשָׁר לִמְצֹא הַפֶּתַח] לְהָקֵל, וַעֲדַיִן צָרִיךְ יִשּׁוּב, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאִם אֶפְשָׁר לְהַגְעִילָן בְּרוֹתְחִין שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְאִם הֵם כֵּלִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם רוֹתְחִין שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ, יֵשׁ לְהָקֵל גַּם כֵּן. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קכ״ב מִדִּינִים אֵלּוּ:

בְּאֵר הֵיטֵב

יֵשׁ לְהָקֵל בִּכְלִי שֵׁנִי אִם אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ. חֹק יַעֲקֹב (סק״ח) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ו) **לְכִבְשָׁן.** נִשְׁאַלְתִּי, כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁאֲרוּ אַחַר הַשְּׂרֵפָה רַחֲמָנָא לִצְלָן, אִם מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּפֶסַח, שֶׁיָּדוּעַ שֶׁזֶּה יוֹתֵר מֵחֲזָרַת הַכִּבְשָׁן, וְהִתַּרְתִּי. וּמִכָּל מָקוֹם הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן: (ז) **צוֹנֵן.** הַיְינוּ דֶּרֶךְ קֶבַע, שֶׁמָּא אָתֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חַמִּין, וְאִם כֵּן אֲפִלּוּ הֱדִיחוֹ תְּחִלָּה אָסוּר, אֲבָל דֶּרֶךְ עֲרַאי מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי הֲדָחָה, וְדֶרֶךְ קֶבַע אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב פֶּסַח אַחַר זְמַן אִסּוּרוֹ אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. עַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יא): **ב** (ח) **מִלְּבֵנִים.** עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) דִּלְבֵנִים הַנִּשְׂרָפִין בְּכִבְשָׁן כְּעֵין שֶׁלָּנוּ, יֵשׁ לָהֶם כָּל דִּין כְּלִי חֶרֶס. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יג) אֶלָּא דְּלָא חָיִיס עֲלַיְיהוּ כָּל כָּךְ, וְאֶפְשָׁר דִּמְהַנֵּי לְהוּ הַסָּקָה אֲפִלּוּ תּוֹךְ תַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ לְדַעְתּוֹ, אֲבָל לְבֵנִים שֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ בַּחַמָּה, יֵשׁ לָהֶם דִּין כְּלֵי אֲדָמָה. [וּכְלֵי גְּלָלִים וַאֲבָנִים כִּכְלֵי חֶרֶס בְּשֵׁם הַטּוּר, וַאֲנַן לֹא קַיְימָא לָן הָכִי]. עַיֵּן שָׁם: (ט) **מִבִּפְנִים.** אִם מִתְלַבֵּן יָפֶה, נִרְאֶה לִי: **ג** (י) **מַגְעִילָן.** וְדַוְקָא סַכִּינָא דְּפִיסְחָא, אוֹ מִבָּשָׂר לְחָלָב אוֹ לְהֵפֶךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן סַכִּינִים שֶׁל אִסּוּר בָּעֵי לִבּוּן אַף שֶׁאֵין בָּהּ גֻּמּוֹת כֹּל שֶׁרוֹצֶה לְשַׁמֵּשׁ בְּחַמִּין, כַּמְבֹאָר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲפִלּוּ לֹא עֵרָה מֵהַקְּדֵרָה לְתוֹכָהּ רַק לִכְלִי אַחֵר, וְאַחַר כָּךְ הִנִּיחַ כְּלִי זֶה בְּתוֹכָהּ. וּלְדִינָא הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים, דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הָרַמָ״א, דְּאֵין לְהַתִּיר אַף כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חָמֵץ רַק בִּכְלִי שֵׁנִי, וְלָכֵן בִּכְלֵי מַתָּכוֹת צָרִיךְ הַגְעָלָה וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף ה׳, וּבִכְלִי חֶרֶס דְּלֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה וְהֶסֵּק אִי אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּפֶסַח. אָמְנָם בְּדִיעֲבַד אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא הַגְעָלָה בִּכְלִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ רַק בִּכְלִי שֵׁנִי (כְּגוֹן טֶעלֶע״ר וְכַפּוֹת), (י) יֵשׁ לְהָקֵל אַף בִּכְלֵי חֶרֶס בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה וּמְנִיעַת שִׂמְחַת יוֹם טוֹב, אִם הוּא אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ שֶׁהוּא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם, שֶׁכַּמָּה פּוֹסְקִים מְקִלִּין בּוֹ גַּבֵּי חָמֵץ: (יב) **וַאֲפִלּוּ אִם יְמַלְאוּם גֶּחָלִים וְכוּ׳.** דְּבָזֶה הָוֵי כְּהֶסֵּק מִבִּפְנִים וְיַפְלִיט הַבְּלִיעָה: (יג) **דִּלְמָא חָיִיס עֲלַיְהוּ וְכוּ׳.** שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהַסִּיק בִּפְנִים אֶלָּא בַּחוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן תַּנּוּרִים (יא) אֲפִלּוּ שֶׁל כְּלֵי חֶרֶס [אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁמְּטַלְטְלִין אוֹתָן] שֶׁדַּרְכָּן תָּמִיד לְהַסִּיק בִּפְנִים, לֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא פָּקְעִי וּמוֹעִיל הֶסֵּק, אַךְ צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁיַּסִּיקֶנּוּ יָפֶה עַד שֶׁיִּתְלַבֵּן. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תס״א (ס״א) מִדִּין הֶכְשֵׁר תַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ: (יד) **אֲבָל לְתַנּוּרִים שֶׁלָּנוּ לֹא.** דְּחָיְשִׁינַן דִּלְמָא חָיִיס עֲלֵיהּ (יג) וְלֹא יִשְׁהֶה שָׁם הַרְבֵּה וְיוֹצִיאֵן מִן הַתַּנּוּר קֹדֶם שֶׁיִּתְלַבְּנוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכִבְשָׁן מִתְלַבֵּן אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה מֻעֶטֶת: (טו) **אֲפִלּוּ צוֹנֵן.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ הֱדִיחוֹ וְשִׁפְשֵׁף הֵיטֵב, דְּחָיְשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּחַמִּין. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קכ״א (ס״ה) דְּהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר אִסּוּרִים, (יג) וְעַל כֵּן יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּעִנְיָנֵנוּ אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת: (טז) **וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קכ״א.** דְּשָׁם מְבֹאָר דְּדֶרֶךְ עֲרַאי מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אִם הֱדִיחוֹ וְשִׁפְשֵׁף תְּחִלָּה. וְעַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן ת״נ (ס״ז) וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק כז): **ב** (יז) **הֶסֵּקוֹ מִבַּחוּץ וְאָסוּר וְכוּ׳.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּמֵחֲמַת שֶׁהֶסֵּקוֹ מִבַּחוּץ לֹא מְהַנֵּי הַהֶסֵּק לְהוֹצִיא הַבָּלוּעַ: (יח) **וְאִם מִלְּאוֹ גֶּחָלִים וְכוּ׳.** הַטַּעַם דִּסְתָם בּוּכְיָא (יד) אֵין דַּרְכָּהּ לְהִתְבַּקֵּעַ, וְעַל כֵּן אֵין לָחֹשׁ דִּלְמָא חָיִיס עֲלֵיהּ וְלֹא יְלַבְּנוֹ יָפֶה. וּלְבֵנִים הַנִּשְׂרָפִין בְּכִבְשָׁן, יֵשׁ (טו) עֲלֵיהֶם דִּין כְּלֵי חֶרֶס, וְאִם נִשְׁפַּךְ עֲלֵיהֶם דָּבָר רוֹתֵחַ שֶׁל חָמֵץ אֵין לוֹ תַּקָּנָה (טז) אֶלָּא בְּלִבּוּן כְּדִינוֹ, וְעַל דֶּרֶךְ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסִימָן תס״א (ס״ב). [וּמִכָּל מָקוֹם הַלִּבּוּן מְהַנֵּי לָהֶם (יז) אֲפִלּוּ תּוֹךְ תַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ, דְּלָא חָיִיס עֲלַיְהוּ כְּמוֹ בִּקְדֵרוֹת]. אֲבָל לְבֵנִים שֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ רַק בַּחַמָּה, (יח) יֵשׁ לָהֶם דִּין כְּלֵי אֲדָמָה וּמְהַנֵּי לָהֶם הַגְעָלָה, (יט) וְאִם נֶאֱפָה וְנִצְלָה עֲלֵיהֶם, הֲרֵי תַּשְׁמִישָׁן עַל יְדֵי הָאוּר וּצְרִיכִין לִבּוּן כַּנַּ״ל: **ג** (יט) **סַכִּינִים.** בֵּין (כ) גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים, אַף אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ בְּחַמִּין כָּל הַשָּׁנָה, דַּי בְּהַגְעָלָה לְפֶסַח. וְאַף עַל פִּי שֶׁסַּכִּינִים הַבְּלוּעִים מִשְּׁאָר אִסּוּרִים פָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קכ״א (ס״ז) שֶׁצָּרִיךְ לְלַבְּנָם בָּאוּר כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּחַמִּין, הָכָא כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ כֵּלִים הַבְּלוּעִים מֵחָמֵץ עַל יְדֵי אוּר בִּלְבַד נַמִי (כא) אֵין צָרִיךְ אֶלָּא הַגְעָלָה, וְגַם כַּמָּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּסַכִּינִים אֵין לָהֶם דִּין כֵּלִים הַבְּלוּעִים עַל יְדֵי הָאוּר, [דְּאַף אִם הִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי הָאוּר, כְּגוֹן שֶׁתָּחַב בּוֹ חֲתִיכַת פַּשְׁטִידָ״א עַל הָאֵשׁ, מִכָּל מָקוֹם רֹב תַּשְׁמִישׁוֹ הוּא שֶׁלֹּא עַל יְדֵי הָאֵשׁ, וְאָזְלִינַן בָּתַר רֹב, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ו׳], לְפִיכָךְ הִתִּיר לְכַתְּחִלָּה עַל יְדֵי הַגְעָלָה בִּלְבַד. וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ, מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁיִּקְנֶה חֲדָשִׁים לְפֶסַח [אַחֲרוֹנִים]. עוֹד כָּתְבוּ, דְּסַכִּינִים הַבְּלוּעִים מִשְּׁאָר אִסּוּרִים, אַף דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְלַבְּנָם, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם הִגְעִיל וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּחַמִּין, (כג) אֵינוֹ אָסוּר. וְסַכִּינִים הַבְּלוּעִים מִבָּשָׂר לְחָלָב, דַּי בְּהַגְעָלָה, אַךְ הָעוֹלָם (כג) נָהֲגוּ אִסּוּר בָּזֶה. וְכָתַב בִּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר (ח״ב) סִימָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) חֹק יַעֲקֹב (סק״ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ג׳ (ס״ק יד) [וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) מֵעִקַּר הַדִּין]. **וְגַם הַגְּרָ״א כָּתַב בְּמַסְקָנָתוֹ דְּדַוְקָא בְּעֵרוּי מַחְמְרִינַן וְלֹא בִּכְלִי שֵׁנִי,** וְדִבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף ה׳ תְּמוּהִין, דְּהוּא רַק לְהָרַשְׁבָּ״א (תורת הבית בית ד דף א׳). **אָכֵן בְּנִדּוֹן זֶה מִסְתַּפַּקְנָא, דִּבְחֹק יַעֲקֹב מַשְׁמַע דְּהוּא מֵקַל אַף כְּשֶׁהוּא בֶּן יוֹמוֹ, שֶׁהֲרֵי כָּתַב ׳וּבִפְרָט כְּשֶׁהוּא אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ׳ וְכוּ׳,** וְכֵן מַשְׁמַע בְּאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ג׳ הַנַּ״ל, עַיֵּן שָׁם דְּהוּא מֵקַל בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה מִצַּד כְּלִי שֵׁנִי לְבַד, וְכֵן מֵהַגְּרָ״א הַנַּ״ל מַשְׁמַע גַּם כֵּן הָכִי, **וּמֵחַיֵּי אָדָם** (כלל קכה ס״ג) **וְהַגְּרַ״ז** (סל״ג) **וּמְקוֹר חַיִּים** (חידושים סק״ו) **מַשְׁמַע דִּמְקִלִּין בְּצֵרוּף שְׁנֵיהֶם דַּוְקָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן.** א] **אָכֵן בִּכְלִי שְׁלִישִׁי בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל אַף כְּשֶׁהוּא בֶּן יוֹמוֹ:** (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כַּבַּ״ח (ס״ד): (יב) טַ״ז (סק״ב): (יג) חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **ב** (יד) בֵּית יוֹסֵף בְּסִימָן תס״א (ד״ה ומה שכתב כאן) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה): (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (טז) **וְלִבּוּן מְהַנֵּי אֲפִלּוּ נִשְׁתַּמֵּשׁ עֲלֵיהֶם חָמֵץ כָּל הַשָּׁנָה עַל יְדֵי צְלִיָּה וַאֲפִיָּה** [הַגְּרַ״ז (סי״ב)]: (יז) **בְּחֹק יַעֲקֹב** (ס״ק יג) **כָּתַב בִּלְשׁוֹן אֶפְשָׁר, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה** (סק״כ) **הָעְתִּיק דִּמְהַנֵּי:** (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יט) הַגְּרַ״ז (שם): **ג** (כ) הַגְּרָ״א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כא) דִּסְבִירִי לְהוּ דְּחָמֵץ מִקְּרֵי הֶתֵּירָא בָּלַע: (כג) חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יד) וּמְקוֹר חַיִּים (חידושים סק״י), [וּבִפְרָט לְדַעַת הַפְּרִי חָדָשׁ (יו״ד סי׳ קכא ס״ק יט) דְּאִיהוּ מַתִּיר אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה בְּהַגְעָלָה]. **וְכֵן מַשְׁמַע נַמִי מֵהַגְּרָ״א, דְּכָתַב דְּמַה דְּהֶחְמִיר שָׁם דְּבָעֵי לִבּוּן הוּא רַק לְחֻמְרָא. אָכֵן מוּכָח שָׁם מִדְּבָרָיו דְּהוּא רַק בְּסַכִּין קָטָן, אֲבָל בְּסַכִּין גָּדוֹל שֶׁל עַכּוּ״ם מִדִּינָא צָרִיךְ לִבּוּן:** (כג) לְקַמָּן סִימָן תק״ט מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י״א:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סל״ד) כתב: עירוי מכלי שני כגון רוטב חם שהיד סולדת בו של חמץ שבתוך הקערה שנשפך על דבר היתר בפסח אין להחמיר בו ודי לו בהדחה אף על פי שאין כאן נותן טעם לפגם ואין צריך לומר שחום כלי שלישי ורביעי אינו אוסר בפסח אף שהיד סולדת בו. ומכל מקום אין להקל בזה אלא אם כן יש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

רִאשׁוֹן נִקְרָא שֶׁהִרְתִּיחוּ בּוֹ מַיִם עַל הָאֵשׁ, ט אֲפִלּוּ אֵינוֹ עַתָּה עַל הָאֵשׁ רַק (כ) שֶׁעוֹדֶנּוּ (יא) רוֹתֵחַ. י וְקֹדֶם הַהַגְעָלָה צָרִיךְ לְשׁוּפָם יָפֶה (יב) (כא) בְּמַשְׁחֶזֶת אוֹ בְּרֵחַיִם, לְהַעֲבִיר (כב) כָּל (יג) חֲלֻדָּה שֶׁבָּהֶם קֹדֶם הֶכְשֵׁרָם. הִלְכָּךְ (כג) אִם יֵשׁ בּוֹ גֻּמּוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לְנַקּוֹתוֹ יָפֶה, אֵין מוֹעִיל לוֹ הַגְעָלָה (פֵּרוּשׁ, הַפְלָטָה שֶׁהַכֵּלִים פּוֹלְטִים הָאִסּוּר שֶׁבָּהֶם, וְהוּא מִלְּשׁוֹן 'שׁוֹרוֹ עִבֵּר וְלֹא יַגְעִיל' (איוב כא י)) לְבַד, (כד) וְצָרִיךְ (יד) לִבּוּן (כה) בִּמְקוֹם הַגֻּמּוֹת. הַגָּהּ: וְהַנָּדָן שֶׁל סַכִּינִים (כו) אֵין לָהּ (טו) תַּקָּנָה בְּהַגְעָלָה, וְאָסוּר לְהַכְנִיס בָּהּ הַסַּכִּין בְּפֶסַח (מהרי"ל): ד כ כֵּלִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם (טז) (כז) עַל יְדֵי הָאוּר, כְּגוֹן שְׁפוּדִים וְאַסְכְּלָאוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, (כח) צְרִיכִים

ט טוּר מֵהָא דְּשַׁבָּת מ"ב (ע"א) [בַּ]מִּשְׁנָה, וּכְפֵרוּשׁ רַשִׁ"י שָׁם (ד"ה לא). י הָרֹא"שׁ שָׁם בְּפֶרֶק ב' דִּפְסָחִים (סי' ז), וְהֵבִיא רְאָיָה מִסִּפְרֵי (זוטא לא כב). כ בְּרַיְיתָא סוֹף עֲבוֹדָה זָרָה (עה:), הֱבִיאוּהוּ הָרִי"ף (ח:) וְרֹא"שׁ בְּפֶרֶק ב' דִּפְסָחִים (שם). וְכֵן הַסְכָּמַת רֹב הַפּוֹסְקִים לְהַשְׁווֹת דִּין חָמֵץ לִשְׁאָר אִסּוּרִין.

בְּאֵר הֵיטֵב

בַּיּוֹרָה דֵעָה סִימָן קכ"א סָעִיף ז'. וְעַיֵּן בַּפְּרִי חָדָשׁ שָׁם שֶׁהִכְרִיעַ, דְּאַף בְּסַכִּינִים שֶׁל אִסּוּר סַגִּי בְּהַגְעָלָה אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (ס"ק יד) נִרְאֶה לִי עִקָּר לְכַתְּחִלָּה כִּפְסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם, וְכֵן כָּתַב בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר (כלל תח דין כא), אָכֵן בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר אִם הִגְעִילוֹ וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּחַמִּין: (יא) רוֹתֵחַ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ז), וְלִתְחֹב בּוֹ הַסַּכִּין, אֲבָל אֵין לוֹ לְהַגְעִילוֹ עַל יְדֵי אֶבֶן מְלֻבָּן: (יב) בְּמַשְׁחֶזֶת. וְהוּא הַדִּין בְּדָבָר אַחֵר שֶׁמֵּסִיר הַחֲלֻדָּה סַגִּי. [אֶלָּא דְּהָרַמְבַּ"ם (מאכלות אסורות פי"ז ה"ז) כָּתַב דְּהַשְׁחָזַת רֵחַיִם מְהַנֵּי בִּמְקוֹם לִבּוּן, וְעַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב סָעִיף קָטָן (ט"ז) [י"ג]. הַבַּ"ח (ס"ז) וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַגְעִיל גַּם כֵּן קַתַּיְהוּ, עַל כֵּן אִם הַקַּתָּא קָבוּעַ בְּמַסְמְרִים קְטַנִּים אֵינוֹ מוֹעִיל הַגְעָלָה, כִּי יֵשׁ גֻּמּוֹת הַרְבֵּה בִּמְקוֹם הַמַּסְמְרִים, וְהוּא הַדִּין כָּל שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי חֲלָקִים בְּקַתַּיְהוּ. וְהוּא הַדִּין אִם הַקַּתָּא מִקְצָתָהּ בַּקֶּרֶן אוֹ שֶׁהַקַּתָּא דְּבוּקָה בְּבַרְזֶל בְּדֶבֶק, אֵין לְהַגְעִילָהּ, דְּחָיֵיס עֲלַיְיהוּ שֶׁמָּא פָּקְעִי, וְלִבּוּן גַּם כֵּן לֹא שַׁיָּךְ גַּבֵּי קַתַּיְהוּ אִם לֹא שֶׁכֻּלּוֹ פַּרְזְלָא. וְכֵיוָן שֶׁרֹב סַכִּינִים הֵם עַל דֶּרֶךְ זֶה, עַל כֵּן יָפֶה יִסַּד הַפַּיָּט אִם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת חֲדָשִׁים הֵם מְשֻׁבָּחִים. עַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (ס"ק טו) וּבַטַּ"ז (סק"ה): (יג) חֲלֻדָּה. פֵּרוּשׁ, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁחִיז רַק כְּדֵי לְהַעֲבִיר חֲלֻדָּה, אֲבָל אִם מַשְׁחִיזוֹ הֵיטֵב בְּעִנְיָן שֶׁמֵּסִיר קְצָת מֵהַבַּרְזֶל כַּמְבֹאָר בְּיוֹרָה דֵעָה סִימָן קכ"א (ס"ז), הָוֵי כְּמוֹ לִבּוּן, וְעַיֵּן שָׁם בַּהַגָּ"הּ. וַחֲלֻדָּה רוֹצֶה לוֹמַר מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין רָאסְ"ט בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, אֲבָל כֶּתֶם שָׁחוֹר אוֹ אָדֹם בְּאֵיזֶה מָקוֹם מֵהַכְּלִי וּבִפְרָט בְּיוֹרוֹת וּמַחֲבוֹת, אֵין קְפִידָא, וְיוּכַל לְהַגְעִיל, וְעַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב יְלַבֵּן מָקוֹם הַהוּא אִם אִי אֶפְשָׁר בִּגְרִירָה. טַ"ז (סק"ו) עַיֵּן שָׁם: (יד) לִבּוּן. וּבְלִבּוּן אֵין צָרִיךְ לְהַעֲבִיר הַחֲלֻדָּה, כִּי הָאֵשׁ יַבְעִיר אֶת הַכֹּל: (טו) תַּקָּנָה. וְאִם פּוֹתֵחַ הַתְּפִירוֹת וְגוֹרְרָהּ הֵיטֵב, אֶפְשָׁר דְּשָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): ד (טז) עַל יְדֵי הָאוּר. פֵּרוּשׁ בְּלִי מַיִם, כְּגוֹן שְׁפוּד וְאַסְכְּלָה שֶׁצּוֹלִין עָלָיו מוּלְיָיתָא שֶׁל חָמֵץ, צְרִיכִין לִבּוּן, דְּמַה שֶּׁבּוֹלֵעַ עַל יְדֵי מַיִם פּוֹלֵט עַל יְדֵי מַיִם, אֲבָל זֶה בָּלַע עַל יְדֵי אוּר מַמָּשׁ צָרִיךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ק"י דְּהֵיכָא דְּהִגְעִיל לְצֹרֶךְ פֶּסַח, הוּא נוֹהֵג לְהַתִּיר לְהַחֲלִיף מִבָּשָׂר לְחָלָב אוֹ אִפְּכָא, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנַת הַהֶכְשֵׁר לְצֹרֶךְ זֶה: (כ) שֶׁעוֹדֶנּוּ רוֹתֵחַ. וְיִהְיוּ הַמַּיִם מַעֲלִין רְתִיחָה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תנ"ב (ס"א) עַיֵּן שָׁם [לְבוּשֵׁי שְׁרָד שָׁם]. וְיִהְיֶה הַהַגְעָלָה עַל יְדֵי שֶׁיִּתְחֹב בּוֹ הַסַּכִּין, (כד) אֲבָל לֹא שֶׁיִּהְיֶה עַל יְדֵי שֶׁיִּתֵּן אֶבֶן מְלֻבָּן עַל הַסַּכִּין וְיִתֵּן עָלָיו רוֹתְחִין, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ו' בַּהַגָּ"הּ, לְפִי שֶׁבַּכְּלִי הָאֶבֶן מֻנָּח בְּתוֹכוֹ יָפֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַל הַסַּכִּין: (כא) בְּמַשְׁחֶזֶת. וְהוּא הַדִּין בְּדָבָר אַחֵר שֶׁמֵּסִיר הַחֲלֻדָּה סַגִּי: (כב) כָּל חֲלֻדָּה. דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת הַגְעָלַת כְּלֵי מִדְיָן (במדבר לא כב) 'אַךְ אֶת הַזָּהָב' וְגוֹ', כְּלוֹמַר, רַק אֶת הַזָּהָב, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאֵין שָׁם חֲלֻדָּה רַק זָהָב בִּלְבַד מוֹעֶלֶת הַגְעָלָה לְהַפְלִיט הַבָּלוּעַ, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם חֲלֻדָּה יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ שָׁם מַשֶּׁהוּ מִן הֶחָמֵץ וְהַחֲלֻדָּה מְכַסֵּהוּ, וְלָזֶה לֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה, כִּי אֵין הַגְעָלָה לְמַה שֶּׁהוּא בְּעַיִן. וְכָל זֶה בַּחֲלֻדָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קְצָת מַמָּשׁוּת (שֶׁקּוֹרִין רָאסְ"ט), שֶׁכְּשֶׁגּוֹרְרִין אוֹתָהּ מִשָּׁם יֵשׁ שָׁם כַּמָּה עַפְרוּרִין, שֶׁאָז יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ תַּחְתֶּיהָ מַשֶּׁהוּ מַמָּשׁוּת הָאִסּוּר בְּעַיִן וְהַחֲלֻדָּה מְכַסֵּהוּ, אֲבָל אִם אֵין בַּחֲלֻדָּה מַמָּשׁוּת כְּלָל רַק מַרְאֶה בִּלְבַד, כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא לִפְעָמִים שֶׁיֵּשׁ שַׁחֲרוּת אוֹ אַדְמִימוּת בַּצַּד הַפְּנִימִי שֶׁל הַכְּלִי שֶׁאָנוּ קוֹרִין (פְּלָעקִי"ן), אֵין קְפִידָא. וְכֵן הַדִּין בְּאוֹתָן כְּתָמִים הַנַּעֲשִׂים בִּכְלֵי בְּדִיל (שֶׁקּוֹרִין עָרְד פְּלָעקִי"ן), שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַהַגְעָלָה כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁוּת רַק מַרְאֶה בִּלְבַד [אַחֲרוֹנִים]: (כג) אִם יֵשׁ בּוֹ גֻּמּוֹת. וּמִטַּעַם זֶה הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּהַסַּכִּין שֶׁהַקַּתָּא שֶׁלּוֹ מְחֻבָּר בְּמַסְמְרִים קְטַנִּים אֵין מוֹעִיל לוֹ הַגְעָלָה, כִּי יֵשׁ גֻּמּוֹת הַרְבֵּה בִּמְקוֹם הַמַּסְמְרִים. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם גּוּף הַבֵּית יָד (כה) נַעֲשָׂה מִשְּׁנֵי חֲלָקִים מְדֻבָּקִין וְיֵשׁ רֶוַח מְעַט בֵּינֵיהֶם לְהַכְנִיס לְשָׁם הַסַּכִּין, שֶׁעַל פִּי הָרֹב אִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר שָׁם הֵיטֵב. וְכֵן לִפְעָמִים יֵשׁ פְּגָם בֵּין לַהַב לְקַתָּא, וְאִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת הֵיטֵב זֶה הַמָּקוֹם אִם לֹא שֶׁיָּסִיר הַקַּתָּא מֵהַלַּהַב [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ה)]. וְכֵן אִם יַד הַסַּכִּין (כו) דְּבוּקָה בַּבֵּית יָד עַל יְדֵי דֶּבֶק, אֵין מוֹעִיל הַגְעָלָה, דְּכֵיוָן שֶׁהַדֶּבֶק מִתְקַלְקֵל בְּמַיִם רוֹתְחִין, יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יָחוּס עַל הַדֶּבֶק וְלֹא יַרְתִּיחַ הַמַּיִם יָפֶה. וְכֵן אִם הַבֵּית יָד עֲשׂוּיָה מִקֶּרֶן, גַּם כֵּן אֵין הַגְעָלָה מוֹעֶלֶת, שֶׁהַקֶּרֶן מִתְקַלְקֵל בְּמַיִם רוֹתְחִין וְיֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יָחוּס עָלָיו [אַחֲרוֹנִים]: (כד) וְצָרִיךְ לִבּוּן. דְּהַיְנוּ שֶׁיַּנִּיחַ גֶּחָלִים בּוֹעֲרוֹת עַל הַמָּקוֹם הַהוּא, וּבְלִבּוּן (כז) אֵין צָרִיךְ לְהַעֲבִיר הַחֲלֻדָּה כִּי הָאֵשׁ יַבְעִיר אֶת הַכֹּל: (כה) בִּמְקוֹם הַגֻּמּוֹת. וְיַעֲשֶׂה זֶה (כח) קֹדֶם הַגְעָלָה. וְאִם לֹא עָשָׂה כֵן מִקֹּדֶם, יַעֲשֶׂה זֶה אַחַר הַגְעָלָה: (כו) אֵין לָהּ תַּקָּנָה בְּהַגְעָלָה. לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְנַקְּרוֹ הֵיטֵב מִבִּפְנִים (כט) אִם לֹא שֶׁיִּפְתַּח הַתְּפִירוֹת וִינַקֵּר הֵיטֵב, וְאָז אֲפִלּוּ הַגְעָלָה אֵין צָרִיךְ. כְּלִי שֶׁפִּיו צַר וְיֵשׁ שָׁם חֲלֻדָּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲסִירָהּ, לֹא מְהַנֵּי לֵהּ הַגְעָלָה [אַחֲרוֹנִים]. עוֹד כָּתְבוּ דְּכָל מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ הַגְעָלָה לֹא מְהַנֵּי לְקַלְּפוֹ בִּכְלִי אֻמָּנוּת, כִּי הַבָּלוּעַ יוֹצֵא מִדֹּפֶן לְדֹפֶן, וּכְלִי אֻמָּנוּת לֹא מְהַנֵּי רַק בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ קְלִיפָה: ד (כז) עַל יְדֵי הָאוּר. פֵּרוּשׁ, בְּלִי מַיִם. (ל) כְּגוֹן שְׁפוּד וְאַסְכְּלָא שֶׁצּוֹלִין עָלָיו מוּלְיָיתָ"א שֶׁל חָמֵץ. [וְאַף עַל פִּי שֶׁאַסְכְּלָא (לא) כְּשֶׁצּוֹלִין עַל גַּבֶּיהָ טָשִׁין אוֹתָהּ בְּאַלְיָה אוֹ מוֹשְׁחִין פָּנֶיהָ בְּשֻׁמָּן, אֵין רְטִיבוּת מְעַט זֶה מַצִּילָה מִהְיוֹת הָאֵשׁ שׁוֹלֵט בָּהּ לְגַמְרֵי, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַחֲבַת הַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף י"א]. וּלְפִי שֶׁגּוּף הֶחָמֵץ נוֹגֵעַ בָּהֶן בִּשְׁעַת צְלִיָּתוֹ, וְאֵין בֵּינֵיהֶם שׁוּם מַשְׁקֶה שֶׁיּוֹלִיךְ טַעַם הֶחָמֵץ לְתוֹךְ הַשְּׁפוּד וְהָאַסְכְּלָא, אֶלָּא עַל יְדֵי חֹם הָאֵשׁ בִּלְבַד נִבְלָע בָּהֶן טַעַם הֶחָמֵץ, לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִפְלָט מֵהֶן גַּם כֵּן עַל יְדֵי הַגְעָלָה בְּמַיִם רוֹתְחִין אֶלָּא עַל יְדֵי חֹם הָאֵשׁ, דִּכְבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ. אֲבָל אִם יָדוּעַ לוֹ שֶׁלֹּא צָלוּ עָלָיו חָמֵץ, רַק שֶׁצָּלוּ עָלָיו בָּשָׂר עִם מֶלַח שֶׁלֹּא נִבְדַּק מֵחָמֵץ, בָּזֶה (לב) דַּי בְּהַגְעָלָה וַאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה: (כח) צְרִיכִים לִבּוּן. אַקְדִּים הַקְדָּמָה קְצָרָה וְיִצְטָרֵךְ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. דַּע דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (ע"ז עו.) דְּדַוְקָא דְּבַר אִסּוּר הַנִּבְלָע בִּכְלִי עַל יְדֵי אוּר צָרִיךְ לִבּוּן, אֲבָל דְּבַר הֶתֵּר הַנִּבְלָע

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כד) אַחֲרוֹנִים: (כה) הַכֹּל בָּאַחֲרוֹנִים: (כו) וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה לְפִי זֶה לֹא יְצֻיַּר הַגְעָלָה בְּסַכִּין עִם הַקַּתָּא בְּבַת אַחַת, רַק אִם הַקַּתָּא מִמִּין הַסַּכִּין, דְּהַיְינוּ אִם הוּא שֶׁל מַתָּכוֹת. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה מֵהַשַּׁ"ס דַּף ל' (ע"ב), דְּמוּכָח שָׁם דַּאֲפִלּוּ אִם הַקַּתָּא הוּא מִמִּין אַחֵר דְּהַיְינוּ שֶׁל עֵץ, אֲפִלּוּ הָכִי מְהַנֵּי אִם יַכְנִיס אוֹתוֹ וְאֶת הַקַּתָּא בְּרוֹתְחִין, וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן הָאֵלִיָּה רַבָּה. אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא קַשְׁיָא מִידִי, שֶׁהַשַּׁ"ס מַיְירֵי בְּסַכִּין שֶׁמַּכְנִיסִין אוֹתָם לְקַתָּא שֶׁהוּא עָשׂוּי מִמִּין אַחֵר, אֲבָל מֵחֲתִיכָה אַחַת וְלֹא מִשְּׁתֵי חֲתִיכוֹת, וְאֵין שָׁם מַסְמְרִים כְּלָל, וְלֹא הָיָה הַקַּתָּא דָּבוּק בְּדֶבֶק, אֶלָּא שֶׁהַבַּרְזֶל הַחַד הַנִּכְנָס שָׁם תָּחוּב בְּחֹזֶק [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ח)]: (כז) פּוֹסְקִים: (כח) אַחֲרוֹנִים: (כט) אַחֲרוֹנִים: ד (ל) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) וְטַ"ז (סק"ח): (לא) רַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת הָאָרֹךְ (בית רביעי שער ד), וְהוּא הֶחְמִיר גַּם כֵּן בְּמַחֲבַת, אֲבָל אָנוּ מְקֻלִּין בְּמַחֲבַת, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"א, עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם: (לב) כֵּן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וְטַ"ז (שם), וְכֵן פָּסַק הַחֶמֶד מֹשֶׁה (סק"ד) וְהַמְקוֹר חַיִּים (חידושים ס"ק יג). וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ לוֹ רַק בִּסְתָמָא, אַף דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְלַבְּנוֹ מֵחֲמַת סָפֵק, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם הִגְעִילוֹ וְנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֶפְשָׁר דְּאֵין לְהַחְמִיר, וּבִפְרָט כְּשֶׁהוּא אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah